

مقایسه پایبندی به مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدای دفاع مقدس

و سبک زندگی خانواده شهداء

مالک طاهرپور^۱ و امیرمسعود امیرمظاهری^۲ و ودیعه ساسان^۳

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۰/۲۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۱۱/۲۰

چکیده: جنگ در کنار ابعاد سیاسی، نظامی و امنیتی، یک رویداد اقتصادی و اجتماعی مهم است. همچنین جنگ در تولیدات فرهنگی جامعه بازتاب یافته و تأثیر خود را در ذهنیت انسان‌ها می‌گذارد. این پژوهش به دنبال مقایسه ارزشی وصیت‌نامه شهدای دفاع مقدس با سبک زندگی خانواده شهدای مناطق ۳ و ۱۵ شهر تهران است. این پژوهش کاربردی و بر اساس نحوه گردآوری اطلاعات، پیمایشی است. جامعه آماری خانواده شهدای مناطق ۳ و ۱۵ شهر تهران است که ۷۶۸ نفر از آن‌ها بر اساس نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. نتایج نشان داد که در هر دو منطقه ۳ و ۱۵، بین مضامین ارزشی و مؤلفه‌های سبک زندگی تفاوت معناداری وجود دارد. تحلیل رگرسیون و مانوا تفاوت معناداری را بین مؤلفه‌های اوقات فراغت، مصرف مادی، مصرف فرهنگی، گذران اوقات فراغت با مضامین ارزشی نشان داد. این وصیت‌نامه‌ها به خوبی بیانگر دهه‌ها و سال‌های مقارن ساخت خود هستند و به خوبی اوضاع و احوال مردمان آن زمان را بیان می‌کنند. مطالعات نشان دادند که رزمندگان جنگ تحمیلی همه اتفاقات و دنیای پیرامون خود را در بافت و زمینه «گفتمان شهدا» که دال مرکزی آن «امام‌خمینی (ع)» است و پیوند عمیقی با عناصر و اصطلاحات «نظم‌گفتامی دینی» به طور عام و واقعه کربلا به طور خاص دارد، درک می‌کنند.

واژگان اصلی: دفاع مقدس، سبک زندگی، وصیت‌نامه شهدا، مضامین ارزشی، شهر تهران.

۱. گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

۲. گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

a.amirmazaheri@gmail.com

۳. گروه جامعه‌شناسی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

مقدمه

در همه ادیان الهی و مکاتب بشری مفهوم شهادت جایگاهی ارزشمند دارد. دین اسلام بسیار فراتر از دیگر ادیان و مکاتب بشری به این مقوله پرداخته است. آگاهی از این اندیشه‌های ناب، خواست‌ها و انتظارات معنوی، می‌تواند فرهنگ اصیل و ناب اسلامی و ارزش‌های مطلوب و پسندیده را در جامعه نشر و گسترش دهد. در ایران به فاصله کمی از انقلاب اسلامی و جایی که تحول عظیمی رخ داد و ارزش‌ها و نهادهای جامعه دستخوش تغییر بودند، تحول دیگری رقم خورد و جنگ هشت‌ساله آغاز شد. مهم‌ترین تغییرات، تغییر در نظام ارزشی مردم بود (رفیع‌پور، ۱۳۷۸). بر اساس شواهد تاریخی، پس از استقرار و حضور رزمندگان در نقاط مختلف تماس و درگیری با دشمن و آغاز زندگی در جنگ و پیدایی جامعه رزمنده، اندک اندک «نوشتن افکار ارزشی - فردی و خاطره‌نویسی» در قالب وصیت‌نامه، اولین نوع واکنش و ارتباط فرهنگی بود که آغاز شد (کمری، ۱۳۹۳). وصیت‌نامه‌ها در شرایط روحی خاص و با شور و حال عارفانه نوشته شده‌اند. آن‌ها حاوی مضامین گوناگون مذهبی، اعتقادی، ملی و... هستند. وصیت‌نامه محور خداخواهی، معنویت، تبعیت از قرآن، سنت و سیره معصومین^(ع)، اخلاق و رفتار اسلامی است و می‌تواند در مقوله مطالعات جنگ و دفاع مقدس به‌عنوان سندی دست‌اول، کاربردی فراوان داشته باشد.

در طول جنگ و پس از آن، نحوه نگاه به جنگ و چگونگی انتقال تجارب و ارزش‌های جنگ به نسل‌های بعدی، دل‌مشغولی افراد و نهادهایی بود که جنگ عراق علیه ایران را نه یک حادثه سطحی و گذرا، بلکه نقطه عطفی در تاریخ ایران و انقلاب اسلامی می‌دانند. وصیت‌نامه‌های شهدا در برخی ویژگی‌ها، شباهت‌هایی با وصایای حقوقی و فقهی دارد. از جمله وصیت در معنای «سفارش به دیگران»؛ اما باز منطبق با هیچ‌یک از انواع وصیت‌نامه‌ها در معانی حقوقی، فقهی و غیره نیست؛ بلکه فراتر از آن انتقال‌دهنده فرهنگ غالب آن دوره و همچنین تأکید شهدا بر ارزش‌ها و دعوت از مردم به عمل است. به همین لحاظ برخی وصیت‌نامه‌های شهدا را «شهادت‌نامه» و «وداع‌نامه» خوانده‌اند (فهیمی، ۱۳۷۶).

سبک زندگی را می‌توان در همه کنش‌ها و رفتارهای فرد و در تعاملات و ارتباطات وی با دیگران، طبیعت و محیط اجتماعی اطراف وی توصیف و اندازه‌گیری است (حاجبانی، ۱۳۸۸). در این معنا، سبک زندگی راهی است برای تعریف ارزش‌ها، نگرش‌ها و رفتارهای افراد که اهمیت آن برای تحلیل‌های اجتماعی روزبه‌روز افزایش می‌یابد (محمدی‌شهری، ۱۳۸۱). در مهمترین

تحقیقات میدانی مبتنی بر سبک زندگی می‌توان به کارهای چاپین (۱۹۳۵) و اسول (۱۹۴۰) اشاره کرد که در آن‌ها تکیه اصلی بر بررسی محل سکونت، نوع خانه، وسایل اتاق نشیمن و دیگر جلوه‌های عینی شأن و منزلت بود. کلاکسون (۱۹۵۸)، در یک جمع‌بندی درباره شاخصه‌های مورد مطالعه سبک زندگی در دهه پنجاه، به رفتارهای شخصی مصرفی که حاکی از ترجیحات فردی است اشاره می‌کند؛ مواردی چون نحوه استفاده از صنایع فرهنگی، تفریحی و ورزشی، بازی کردن و لباس پوشیدن. گردون (۱۹۶۳)، چند عامل مهم را در مطالعه سبک زندگی برمی‌شمرد، الگوهای مصرف، نوع لباس، نحوه صحبت، نگرش‌ها و الگوهای مربوط به نقاط تمرکز علاقه‌مندی در فرهنگ مانند امور جنسی، عقلانیت، دین، خانواده، میهن‌پرستی، آموزش، هنرها و ورزش. بوردیو (۱۹۸۴)، بررسی سبک زندگی را اول، دارایی (کالاهای تجملی یا فرهنگی) می‌داند که افراد دور خود جمع کرده‌اند، مانند: خانه، ویلا، قایق تفریحی، ماشین، اثاثیه، نقاشی‌ها، کتاب‌ها، نوشابه‌ها، سیگارها، عطر، لباس‌ها و دوم، فعالیت‌هایی که با آن خود را متمایز نشان می‌دهد: ورزش‌ها، بازی‌ها، تفریحات (پیاده‌روی یا کوه‌پیمایی، اسکی یا سوارکاری، گلف یا تنیس)، لباس پوشیدن، رسیدگی به ظاهر بدن خود، نحو استفاده از زبان و بودجه‌بندی (بوردیو، ۱۹۸۴).

در تحولات سریع دوره جنگ و بعد از آن، نظام هنجاری و ارزشی جامعه دستخوش تغییر و تحول می‌شود و اصلاح سبک زندگی در خانواده، نخستین گام برای تحقق سبک زندگی اسلامی در جامعه است. نظام هنجاری و ارزشی و جامعه‌پذیری افراد جامعه از خانواده شروع می‌شود. خانواده می‌تواند بسیاری از ارزش‌های مطلوب اقتصادی را به افراد جامعه منتقل کند، زیرا در تربیت نیروی انسانی کارآمد نقش به‌سزایی دارد. سبک زندگی را می‌توان الگوهایی از کنش دانست که تمیز دهنده افراد جامعه است. در جامعه امروز که چند دهه از انقلاب اسلامی و جنگ می‌گذرد تفاوت‌های فرهنگی بسیاری در سطح جامعه و در میان اقشار مختلف آن مشاهده می‌شود. بر اساس این مشاهدات، سبک‌های مختلف زندگی بروز کرده و یا در حال بروز است که نتیجه تغییرات اجتماعی در طی این چهار دهه است. روند تغییرات از سال ۱۳۳۸ دچار تحولاتی شد. نظام‌های ارزشی در این مدت با نظام ارزش‌های جدیدی در حال جایگزینی است. ارزش‌های اجتماعی فرهنگی که در طول سه دهه تحت تأثیر باورهای مذهبی و محیط اجتماعی دگرگون شده‌اند، با توجه به روند تحولات اجتماعی در جامعه ایران و ظهور پدیده‌های جدید و ارتباط ایران با جهان از طریق فناوری‌های ارتباطی، تغییر یافته است.

در تهران مناطقی وجود دارند که بافت مذهبی خود را حفظ کرده‌اند مانند منطقه ۳ تهران و مناطقی که بافتی مختلط دارد. مانند منطقه ۱۵، این پژوهش از این رو این دو منطقه را انتخاب کرده که تأثیر محیط زندگی را نیز میان این دو منطقه بر سبک زندگی آن‌ها و پیروی از مضامین ارزشی خانواده‌های شهدا مقایسه نماید. می‌توان گفت که بر هر جنگی ارزش و مفهومی خاص آن فرهنگ حاکم است و ارزشهایی در دوره جنگ حاکم می‌شود و خود را در قالب سبک زندگی نشان می‌دهد که البته بعدها و با گذشت نسل‌ها این ارزش‌ها که در آن دوره غالب بود، دستخوش تغییر می‌شود. ایران امروز همچنان ایرانی اسلامی است اما تغییر سبک زندگی به دلایل مختلف از جمله رسانه‌های وسیع بین‌المللی و دسترسی بخصوص نسل جوان به آن اجتناب‌ناپذیر می‌نمایند، بنابراین با توجه به اینکه هنوز جامعه ما بعد از گذشت سه دهه از جنگ اسلامی است و با توجه به اینکه خانواده شهدا نزدیکترین گروه اجتماعی به شهدای دوره جنگ و آشنا با مضامین ارزشی مورد نظر آن‌ها هستند، قصد داریم به این مهم بپردازیم که خانواده شهدا تا چه اندازه با مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا آشنایی دارند؟ خانواده شهدا تا چه اندازه به مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا عمل می‌کنند؟ آیا بین آشنایی با مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا و سبک زندگی خانواده شهدا در مناطق ۳ و ۱۵ تفاوت وجود دارد؟

چارچوب نظری

در تدوین چارچوب نظری این پژوهش دیدگاه‌های اصلی مرتبط با سبک زندگی، نظام ارزشی و گستره ابعاد و شاخص‌ها در سطح خرد و کلان و بعد ذهنی و عینی بررسی شد. با بررسی دیدگاه‌های مطرح شده فرضیه‌های پژوهش مورد استخراج قرار گرفته و پس از انطباق با هر یک از سبک‌های زندگی (رسانه‌ای، سلامت محور، دینی) از نظریات پیر بوردیو، ماکس وبر، تورشتاین و بلن استفاده می‌گردد. بوردیو با بررسی تمایز به‌عنوان مشخصه جداکننده جایگاه شغلی با مؤلفه‌های همچون مصرف معتقد است که سلیقه و منش در تمایز قایل شدن سبک زندگی با توجه به پایگاه اقتصادی-اجتماعی می‌تواند نقش مهمی را ایفا نماید. این سلیقه و منش می‌تواند تأثیرپذیر از ارزش‌ها، رسوم و شرایط طبیعی و محیطی یک جامعه باشد. البته وبر نیز بر همین باور است که جایگاه و موقعیت اجتماعی در ارتباط مستقیم با منزلت اجتماعی است که نمود آن را می‌توان در مصرف به منزله عامل تأثیرگذار بر سبک زندگی نشان داد.

وبر فرصت‌های زندگی (سن، جنس و قومیت) را به‌عنوان عامل مهمی بر سبک زندگی می‌داند و معتقد است که فرصت‌های زندگی می‌تواند زمینه‌های رو به رشد و تاثیرگذاری بر سبک زندگی باشد. دیدگاه تورشتاین ویلن نیز در ارتباط با دیدگاه‌های وبر و بورديو قرار دارد. ویلن جایگاه شغلی را منبع مهمی برای طبقه تن‌آسا می‌داند که با توجه به معیار مصرف که در دیدگاه‌های وبر و بورديو بررسی گردید، رقابت و کشمکش را در سبک زندگی افراد از هم متمایز می‌گرداند. بنابراین می‌توان از دیدگاه‌های نظری مطرح شده این نتیجه را گرفت که هریک از نظریه‌پردازان مذکور معتقدند که جایگاه ارزشی و موقعیت شغلی و منزلت اجتماعی در بررسی سبک زندگی می‌تواند تاثیرگذار باشند. همچنین این عوامل می‌تواند تحت تاثیر فرصت‌های اجتماعی که وبر و بورديو آن را سرمایه فرهنگی یا مصرف فرهنگی عنوان می‌کند قرار گیرد. آنچه که در مباحث نظری اندیشمندان مطرح گردید، تأکید بر مجموعه عواملی است که به‌عنوان متغیرهای تاثیرگذار (پایگاه اقتصادی - اجتماعی، جنسیت، سرمایه فرهنگی، کنش متقابل نمادین، مصرف) بر سبک زندگی افراد یک جامعه به وسیله فرهنگ و ارزش‌های حاکم در آن جامعه پذیرفته شده‌اند. بر این اساس فرضیه تحقیق بر مبنای چارچوب نظری بدین ترتیب تدوین می‌شود: به نظر می‌رسد بین آشنایی و عمل با مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا و سبک زندگی خانواده شهداء در مناطق ۳ و ۱۵ تفاوت معناداری وجود دارد.

روش پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی است که به روش پیمایشی با استفاده از ابزار پرسشنامه در شهر تهران اجرا می‌گردد. جامعه آماری پژوهش را ساکنین مناطق ۳ و ۱۵ شهر تهران تشکیل می‌دهند. مطابق سرشماری نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵، جمعیت مناطق ۳ و ۱۵ شهر تهران ۱،۰۴۹،۴۰۲ نفر اعلام گردیده است. از آنجا که جامعه هدف مورد نظر به صورت پراکنده و لیست دقیق از افراد در دو منطقه ۳ و ۱۵ وجود ندارند، از نمونه‌گیری احتمالی خوشه‌ای استفاده شده است. همچنین برای مطالعه تطبیقی، ملاک شمال و جنوب بودن و بافت مذهبی داشتن آن‌ها در نظر گرفته شد و در مرحله بعد اعضای خانواده شهداء در این مناطق از روی فهرست بنیاد شهید شناسایی و به صورت اتفاقی تصادفی در منطقه ۳، ۳۲۴ نفر و در منطقه ۱۵، ۳۵۰ نفر به عنوان نمونه آماری محاسبه شدند تا پرسشنامه‌ها را پاسخ گویند و داده‌ها گردآوری شود. برای سنجش از

پرسشنامه محقق ساخته استفاده شد که با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت سنجیده می‌شود. در این پژوهش برای سنجش اعتبار پرسشنامه از اعتبار محتوا استفاده گردید. بدین صورت که برای درستی رفتار زیست محیطی از نظرات متخصصین و محققین استفاده گردید. برای سنجش پایایی پرسشنامه از روش محاسباتی آلفای کرونباخ استفاده شده است. میزان کل آلفای محاسبه شده ۸۳ درصد برای گویه‌های پرسشنامه می‌باشد. همچنین گویه‌هایی که همبستگی کمتری با سایر متغیرها دارند حذف گردیده‌اند، مقدار به دست آمده ضریب قابل قبولی برای اعتماد و همبستگی درونی داده‌های پرسشنامه می‌باشد. داده‌ها از توزیع نرمالی برخوردار هستند که با استفاده از روش اسمیرنف - کولموگروف به دست آمد.

یافته‌های پژوهش

یافته‌های پژوهش در بخش توصیفی نشان داد که از میان ۴ گروه سنی مورد پرسش، بیشترین افراد پاسخگو (۳۷,۸ درصد) در گروه سنی ۳۳-۴۲ سال قرار دارند و کمترین افراد (۳,۲ درصد) در گروه سنی ۷۳-۸۲ سال قرار دارند. همچنین ۴۳,۹ درصد پاسخگویان مرد و ۵۶,۱ درصد زن هستند. به علاوه براساس میزان تحصیلات بیشترین افراد پاسخگو (۲۷,۹ درصد) دارای مدرک لیسانس و کمترین افراد (۳,۰ درصد) بیسواد هستند. براساس نوع شغل پاسخگویان بیشترین افراد (۵۳,۴ درصد) کارمند و کمترین افراد (۹,۱ درصد) بیکار هستند. براساس وضعیت تاهل ۳۳,۳ درصد پاسخگویان مجرد و ۶۶,۷ درصد متأهل هستند. محل سکونت پاسخگویان نشان داد که از میان پاسخگویان (۳۵,۳ درصد) ساکن منطقه ۳ و (۳۸,۸ درصد) ساکن منطقه ۱۵ هستند و از این میان (۲۵,۹ درصد) در سایر مناطق زندگی می‌کنند. بر اساس نسبت پاسخگویان با شهید در خانواده شهدا بیشترین افراد (۵۳,۰ درصد) فرزند شهید و کمترین افراد (۳,۰ درصد) پدر شهید هستند. در بخش یافته‌های استنباطی پژوهش ابتدا برای معین ساختن توزیع داده‌ها از آزمون کولیموگروف - اسمیرنف استفاده شد و پس از آن به تجزیه و تحلیل فرضیات پژوهش با آزمون آماری مناسب پرداختیم.

جدول شماره (۱) آزمون کولموگروف - اسمیرنوف برای سنجش توزیع داده‌ها

متغیرها	میانگین	Z	Sig
مضامین ارزشی وصیتنامه شهدا	۲۰۷,۸۴۶۱	۰,۲۰۵	۰,۰۶۳
سبک زندگی	۴۲,۷۱۳۲	۰,۲۳۳	۰,۰۵۹

برای هر یک از متغیرهای تحقیق مقدار sig به دست آمده بیشتر از ۰,۰۵ است، به این ترتیب می‌توان نتیجه گرفت که توزیع داده‌ها در این پرسشنامه نرمال بوده است و باید از آزمون‌های پارامتریک برای سنجش داده‌ها استفاده کرد. مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود یعنی sig بیشتر از ۰,۰۵ درصد بوده است بنابراین فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ما شاهد برابری ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیرهای کمی تحقیق (یعنی مضامین ارزشی و سبک زندگی) در بین گروه‌های مستقل مختلف هر یک از عامل‌ها هستیم.

جدول شماره ۲: نتایج آزمون باکس جهت بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس -

کواریانس در مؤلفه‌های سبک زندگی

معنی داری	F	BOX S M
۰/۰۴۱	۱۰۴,۳۸۱	۹۵۲,۶۵۸

جدول شماره ۳: نتایج آزمون لون برای بررسی پیش فرض برابری واریانس مؤلفه‌های سبک زندگی

سطح معنی داری	۲df	۱df	F	
۰۰۰.	۷۶۸	۱۱	۱۴۳,۰۴۰	آشنایی با مضامین ارزشی
۰۰۰.	۷۶۸	۱۱	۷۸۰,۲۸۰	سبک زندگی

با نگاهی به نتایج جدول لون مشخص است که مقدار sig برای دو مؤلفه آشنایی با مضامین ارزشی و سبک زندگی بالای ۰,۰۵ نیست بنابراین واریانس‌های خطاهای آن‌ها با هم برابر نیستند.

جدول شماره (۴) نتایج تحلیل واریانس چند متغیره اثرات مؤلفه‌های سبک زندگی

متغیرها	متغیر	مجموع مربعات	درجه میانگین آزادی مربعات	F	سطح معنی مجذور داری	نسبی اتا
منطقه محل	آشنایی با مضامین ارزشی	۱۲۶۹,۸۱	۲	۶۳۴,۹۰۵	۲۲,۳۲	۰,۰۵۶

۰,۱۰۱	۰	۴۱,۸۸۶	۶۱۵۶,۳۰۱	۲	۱۲۳۱۲,۶۰۲	سبک زندگی	سکونت
۰,۲۵۴	۰	۸۴,۸۷۳	۲۴۱۴,۲۳۳	۳	۷۲۴۲,۶۶۹	با آشنایی	محل اعزام
۰,۲۲۲	۰	۷۱,۱۵۹	۱۰۴۵۸,۷۶۹	۳	۳۱۳۷۶,۳۰۶	مضامین ارزشی	سبک زندگی
۰,۱۷۳	۰	۲۶,۱	۷۴۲,۴۲۱	۶	۴۴۵۴,۵۲۶	با آشنایی	منطقه، محل
۰,۱۳۱	۰	۱۸,۸	۲۷۶۳,۲۰۹	۶	۱۶۵۷۹,۲۵۶	مضامین ارزشی	اعزام
			۲۸,۴۴۵	۷۶۸	۲۱۲۷۷,۰۵۶	با آشنایی	خطا
			۱۴۶,۹۷۷	۷۶۸	۱۰۹۹۳۸,۵۳۸	مضامین ارزشی	سبک زندگی
				۷۶۸	۵۲۲۹,۰۷۶	با آشنایی	مجموع
				۷۶۸	۱۵۵۲۳۰	مضامین ارزشی	سبک زندگی
				۷۵۹	۳۵۱۸۴,۴۴۲	با آشنایی	مجموع
				۷۵۹	۱۶۵۶۷۵,۴۶۸	مضامین ارزشی	تفاوت مؤلفه‌ها
				۷۵۹	۱۶۵۶۷۵,۴۶۸	سبک زندگی	

با توجه به مقدار sig در هر سه بخش تفاوت میانگین مؤلفه‌ها از نظر آماری معنادار است زیرا مقدار sig کمتر از ۰,۰۵ است. یعنی هم در مناطق مختلف، هم در آشنایی با مضامین ارزشی و هم اثر تعاملی آن‌ها میانگین دو مؤلفه آشنایی با مضامین ارزشی و سبک زندگی تفاوت معناداری دارد. در تفسیر نمودارها هر چه خطوط این نمودارها موازی‌تر باشند یعنی می‌توانیم قضاوت کنیم که تعامل کمی بین عامل‌ها وجود دارد.

جدول شماره ۵: نتایج آزمون باکس جهت بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس - کواریانس

معنی داری	F	BOX S M
۰/۰۵۲	۱۰۲,۹۶۹	۱۲۵۴,۱۶۵

مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود یعنی sig بیشتر از ۰,۰۵ درصد بوده است بنابراین فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ما شاهد برابری ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیرهای کمی تحقیق (یعنی عمل به مضامین ارزشی و سبک زندگی) در

بین گروه‌های مستقل مختلف هر یک از عامل‌ها هستیم.

جدول شماره ۶: نتایج آزمون لون برای بررسی پیش فرض برابری واریانس

سطح معنی داری	d		F	
	۲f	۱f		
۰,۰۰۰	۷	۱	۷۷۱,	عمل به مضامین
		۶۶	۸۰۰	ارزشی
۰,۰۰۰	۷	۱	۳۲,۰	سبک زندگی
		۶۶	۹۳	

با نگاهی به نتایج جدول لوین مشخص است که مقدار sig برای دو مؤلفه عمل به مضامین ارزشی و سبک زندگی بالای ۰,۰۵ نیست بنابراین واریانس‌های خطاهای آن‌ها با هم برابر نیستند.

جدول شماره (۷) نتایج تحلیل واریانس چند متغیره

متغیر	متغیر	مج	د	میا	F	سط	م
موع	وجه	مربعات	نگین	مربعات	ح	معنی	ذدور
مربعات	آزادی				داری	نسبی	اتا
1	2	2517	62	62	۲۲,	۰	۰,
			58.66		۳۲		۳۳۸
1	2	9489	97	97	42	۰	۰,
			44.31		.603		۶۸۵
3	3	1249	10	10	39	۰	۰,
			416.3		1.104		۹۱۳
2	3	649.8	88	88	70	۰	۰,
			3.276		.904		۹۹۸
1	5	6800	27	27	35	۰	۰,
			99.92		.452		۱۰۳
1	5	1424	19	19	19	۰	۰,
			03.99		.059		۵۱۲
1	7	09593	14	14			
			6.907				
1	7	8587	24	24			
			.915				
1	7						

وع	مضامین ارزشی	587۴8	58
	سبک زندگی	1	7
		87۵8	58
مجموع	عمل به	1	۷
وع تفاوت	مضامین ارزشی	553۲6	۵۷
مؤلفه‌ها	سبک زندگی	5	۷
		15۴8	۵۷

با توجه به مقدار sig در هر سه بخش تفاوت میانگین مؤلفه‌ها از نظر آماری معنادار است زیرا مقدار sig کمتر از ۰,۰۵ است. یعنی هم در مناطق مختلف، هم در عمل به مضامین ارزشی و هم اثر تعاملی آن‌ها میانگین دو مؤلفه عمل به مضامین ارزشی و سبک زندگی تفاوت معناداری دارد. در تفسیر نمودارها هر چه خطوط این نمودارها موازی‌تر باشند یعنی میتوانیم قضاوت کنیم که تعامل کمی بین عامل‌ها وجود دارد.

جدول شماره ۸: نتایج آزمون باکس جهت بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس -

کواریانس در مؤلفه‌های سبک زندگی

معنی داری	F	BOX S M
۰/۱۱۲	114.379	346.585

مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود یعنی sig بیشتر از ۰,۰۵ درصد بوده است بنابراین فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ما شاهد برابری ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیرهای کمی تحقیق (یعنی مضامین ارزشی و مصرف مادی) در بین گروه‌های مستقل مختلف هر یک از عامل‌ها هستیم.

جدول شماره ۹: نتایج آزمون لون برای بررسی پیش فرض برابری واریانس

سطح معنی داری	۲df	۱df	F	
۰,۰۰۰	۷۴۶	۱۱	۷۲,۵۱۳	مضامین ارزشی و صیتنامه شهدا
۰,۰۰۰	۷۴۶	۱۱	۳۰۱,۱۸۳	سبک زندگی

با نگاهی به نتایج جدول لوین مشخص است که مقدار sig برای دو مؤلفه مضامین ارزشی و مصرف مادی بالای ۰,۰۵ نیست بنابراین واریانس‌های خطاهای آن‌ها با هم برابر نیستند. با توجه به مقدار sig در هر سه بخش تفاوت میانگین مؤلفه‌ها از نظر آماری معنادار است زیرا مقدار sig کمتر از ۰,۰۵ است. یعنی هم در مناطق مختلف، هم در مضامین ارزشی و هم اثر تعاملی آن‌ها

میانگین دو مؤلفه مضامین ارزشی و مصرف مادی تفاوت معناداری دارد. در تفسیر نمودارها هر چه خطوط این نمودارها موازی تر باشند یعنی میتوانیم قضاوت کنیم که عمل کمی بین عامل‌ها وجود دارد.

جدول شماره ۱۰: نتایج تحلیل واریانس چند متغیره مضامین ارزشی وصیتنامه شهداء

متغیرها	متغیر	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری	مجذور نسبی اتا
منطقه محل سکونت	مضامین ارزشی وصیتنامه شهد	6733.522	2	3366.761	6.032	۰,۰۰۳	۰,۰۱۶
	سبک زندگی	1748.019	2	874.01	27.432	۰	۰,۰۶۸
محل اعزام	مضامین ارزشی وصیتنامه شهد	20593.089	3	6864.363	12.299	۰	۰,۰۴۷
	سبک زندگی	11149.156	3	3716.385	116.64 ₂	۰	۰,۳۱۹
منطقه محل اعزام	مضامین ارزشی وصیتنامه شهد	104281.46 ₆	6	17380.24 ₄	31.141	۰	۰,۲
	سبک زندگی	7500.094	6	1250.016	39.233	۰	۰,۲۳۹
خطا	مضامین ارزشی وصیتنامه شهد	417470.38 ₉	748	558.115			
	سبک زندگی	23832.336	748	31.861			
مجموع	مضامین ارزشی وصیتنامه	33365079	760				

شهد		سبک زندگی	268393	760
مجموع	مضامین	تفاوت	533092.98	759
مؤلفه‌ها	ارزشی	ارزشی	8	
	وصیتنامه	وصیتنامه		
شهد		سبک زندگی	43588.999	759

جدول شماره ۱۱: نتایج آزمون باکس جهت بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس - کواریانس

معنی داری	F	BOX S M
۰/۳۳۱	121.708	368.792

مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود یعنی sig بیشتر از ۰,۰۵ درصد بوده است بنابراین فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ما شاهد برابری ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیرهای کمی تحقیق (یعنی مضامین ارزشی و مصرف فرهنگی) در بین گروه‌های مستقل مختلف هر یک از عامل‌ها هستیم.

جدول شماره ۱۲: نتایج آزمون لون برای بررسی پیش فرض برابری واریانس مؤلفه‌های سبک زندگی

سطح معنی داری	۲df	۱df	F	
۰,۰۰۰	۷۴۶	۱۱	۷۷۱,۸۰۰	مضامین ارزشی و وصیتنامه شهدا
۰,۰۰۰	۷۴۶	۱۱	۳۲,۰۹۳	مصرف فرهنگی

با نگاهی به نتایج جدول لوین مشخص است که مقدار sig برای دو مؤلفه مضامین ارزشی و مصرف فرهنگی بالای ۰,۰۵ نیست بنابراین واریانس‌های خطاهای آن‌ها با هم برابر نیستند.

جدول شماره ۱۳: نتایج تحلیل واریانس چند متغیره

متغیر	مجموع	درجه آزادی	F	سطح معنی مجذور	نسبی اتا
	مربعات	مربعات		داری	
مضامین	6733.522	2	3366.761	6.032	۰,۰۰۳
ارزشی					۰,۰۱۶
وصیتنامه					

						شهداء	
۰,۳۱	•	167.864	1667.997	2	3335.994	مصرف فرهنگی	
۰,۰۴۷	•	12.299	6864.363	3	20593.089	مضامین ارزشی وصیتنامه شهداء	محل انجام
۰,۰۲۵	•	275.185	2734.401	3	8203.204	مصرف فرهنگی	
۰,۲	•	31.141	17380.244	6	104281.47	مضامین ارزشی وصیتنامه شهداء	مقطعه محل انجام
۰,۰۲۸	•	139.462	1385.781	6	8314.686	مصرف فرهنگی	
			558.115	748	417470.39	مضامین ارزشی وصیتنامه شهداء	محل انجام
			9.937	748	7432.571	مصرف فرهنگی	
				760	33365079	مضامین ارزشی وصیتنامه شهداء	محل انجام
				760	160268	مصرف فرهنگی	
				759	533092.99	مضامین ارزشی وصیتنامه شهداء	محل انجام

با توجه به مقدار Sig در هر سه بخش تفاوت میانگین مؤلفه‌ها از نظر آماری معنادار است زیرا مقدار Sig کمتر از ۰,۰۵ است. یعنی هم در مناطق مختلف، هم در مضامین ارزشی و هم اثر تعاملی آن‌ها میانگین دو مؤلفه مضامین ارزشی و مصرف فرهنگی تفاوت معناداری دارد. در تفسیر نمودارها هر چه خطوط این نمودارها موازی تر باشند یعنی میتوانیم قضاوت کنیم که تعامل کمی بین عامل‌ها وجود دارد.

جدول شماره ۱۴: نتایج آزمون باکس جهت بررسی پیش فرض همگنی ماتریس واریانس -

کواریانس در مؤلفه‌ها

معنی داری	F	BOX SM
۰/۲۳۳	۸۹,۳۴۶	۵۴۳,۱۹۳

مقدار خطایی که محقق در این آزمون مرتکب می‌شود یعنی Sig بیشتر از ۰,۰۵ درصد بوده است بنابراین فرض صفر پذیرفته می‌شود و این بدان معناست که ما شاهد برابری ماتریس‌های کواریانس مشاهده شده متغیرهای کمی تحقیق (یعنی مضامین ارزشی و اوقات فراغت) در بین گروه‌های مستقل مختلف هر یک از عامل‌ها هستیم.

جدول شماره ۱۵: نتایج آزمون لوین برای بررسی پیش فرض برابری واریانس مؤلفه‌های سبک زندگی

سطح معنی داری	۲df	۱df	F	
۰,۰۰۰	۷۴۸	۱۱	702.513	مضامین ارزشی و صبننامه شهدا
۰,۰۰۰	۷۴۸	۱۱	167.233	اوقات فراغت

با نگاهی به نتایج جدول لوین مشخص است که مقدار Sig برای دو مؤلفه مضامین ارزشی و اوقات فراغت بالای ۰,۰۵ نیست بنابراین واریانس‌های خطاهای آن‌ها با هم برابر نیستند. با توجه به مقدار Sig در هر سه بخش تفاوت میانگین مؤلفه‌ها از نظر آماری معنادار است زیرا مقدار Sig کمتر از ۰,۰۵ است. یعنی هم در مناطق مختلف، هم در مضامین ارزشی و هم اثر تعاملی آن‌ها میانگین دو مؤلفه مضامین ارزشی و اوقات فراغت تفاوت معناداری دارد.

نتیجه‌گیری

موضوعی که در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفت مطالعه مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدای دفاع مقدس و تأثیر آن بر سبک زندگی خانواده شهدا (مطالعه موردی خانواده شهدای مناطق ۳ و ۱۵ شهر تهران، در سال ۱۳۹۸) است. همان‌طور که مشخص است این موضوعی بین رشته‌ای، جامعه‌شناسی و دفاع مقدس است که به کار بررسی توصیفی و تحلیلی می‌پردازد و درصدد است تا با بررسی وصیت‌نامه شهدای دفاع مقدس به کنکاش مسئله مهمی بر سبک زندگی در این وصیت‌نامه‌ها بپردازد. این بررسی به شکل غیرمستقیم مطالعه جامعه است؛ چراکه این وصیت‌نامه‌ها برآیند شرایط و فضای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی زمان خود هستند. در توضیح بیشتر باید خاطر نشان کرد که وصیت‌نامه‌های که انتخاب شده‌اند از خانواده شهدای مناطق ۳ و ۱۵ شهر تهران این حوزه هستند و در وصیت‌نامه‌هایشان بسیار سعی کرده‌اند که بازتاب و انعکاس جامعه و اوضاع و احوال مردم باشد و به قول معروف آثارشان از جامعه شان دور نباشد و میانشان فاصله نباشد. همچنین خواستار این بودند که با وصیت‌نامه‌هایشان دردها و مشکلات جامعه را بیان کنند تا شاید راه درمانی برای آن‌ها پیدا شود.

در این تحقیق از روش کیفی و کمی استفاده شد. در پاسخ به چرایی انتخاب این روش باید خاطر نشان کرد؛ از آنجایی که این پژوهش، باهدف بررسی وصیت‌نامه‌ها انجام گردید و این وصیت‌نامه‌ها هم متن و نوشتار هستند، از روش تحلیل محتوای کیفی برای انجام این تحقیق بهره برده می‌شود. همچنین در روش‌های کیفی به‌طور اعم و روش تحلیل محتوای کیفی به‌طور اخص فضا برای آزادی و خلاقیت محقق بیشتر هست و محقق در انجام تحقیق خود از آزادی بیشتری برخوردار است و به نتایج عمیق‌تری هم دست پیدا می‌کند.

نمونه‌گیری در این تحقیق در بخش کیفی، نمونه‌گیری هدفمند بود. بدین معنی که وصیت‌نامه‌هایی انتخاب شدند که واجد قابلیت لازم برای نیل به هدف محوری تحقیق بودند. همچنین برای مطالعه تطبیقی، ملاک شمال و جنوب بودن و بافت مذهبی داشتن آن‌ها در نظر گرفته شد، به‌گونه‌ای که اکثر آثار انتخاب شده دارای زمینه اجتماعی و فرهنگی مرتبط بودند. از طرف دیگر باید خاطر نشان کرد که این وصیت‌نامه‌های انتخابی، سیر اندیشه و تحولات جامعه را هم نشان دادند. در نهایت کار بررسی و تحلیل وصیت‌نامه‌ها و داده‌ها آغاز شد و بعد از گردآوری داده‌ها و عبارات مرتبط با موضوع تحقیق، به کدگذاری باز داده‌ها پرداخته شد و برای هر کدام از

عبارت‌ها مقوله و زیر مقوله‌های فرعی آن مشخص شد. سپس کار کدگذاری محوری آغاز شد و به تلخیص داده‌ها پرداخته شد و چند عبارت مرتبط را در زیر یک مقوله و زیرمقوله‌های عمده آورده شد. در ادامه بعد از انجام این دو مرحله از کدگذاری به پاسخ‌گویی به پرسش‌های تحقیق پرداخته شد. اما قبل از آن در مقایسه‌ای توصیفی مشخص شد که در وصیت‌نامه‌ها کدام یک دارای مضامین ارزشی در مؤلفه‌های سبک زندگی‌اند و در طول زمان چه تغییری در این مضامین و مؤلفه‌های انعکاس یافته در وصیت‌نامه‌ها صورت گرفته است.

در این تحقیق گردآوری داده‌ها هم برپایه شناسایی و استخراج مقوله‌هایی صورت گرفت که معرف آن‌ها در تعاریف عملیاتی صورت پذیرفته است. بعد از مشخص کردن مقوله‌ها، بررسی وصیت‌نامه‌ها آغاز شد و با توجه به این مقوله‌ها داده‌های مرتبط با آن‌ها گردآوری شد و امر مهم که تلخیص داده‌هاست صورت گرفت. داده‌ها آماده تجزیه و تحلیل و بررسی شدند. برای تحلیل و بررسی داده‌های گردآوری شده به انجام دو مرحله از کدگذاری پرداخته شد؛ که آن دو مرحله عبارتند از کدگذاری باز و کدگذاری محوری. نتایج کدگذاری باز نشان داد که چهار مؤلفه از وصیت‌نامه‌های شهدا استخراج گردید که بدین شکل هستند: عبادی- معنوی (نماز اول وقت، امر به معروف و نهی از منکر، انس با قرآن، سنجش حق‌الناس) سیاسی، (شرکت در نماز جمعه، پشتیبانی و اطاعت از ولایت فقیه، تعهد و تخصص مسئولین، دعوت به جهاد با کفار) اجتماعی- فرهنگی، (احترام به والدین، تعادل در عمل، حفظ ارزش خون شهدا و ادامه راه آنان، اخلاص در عمل، دعوت به کسب علم، صلح رحم، تعلیم و تربیت، حجاب) که در نهایت مضامین ارزشی زیر استخراج گردید:

حلالیت طلبیدن، تشکر از والدین، صلح رحم، طلب بخشش از خدا، خشوع در برابر خدا، دعوت به عمل به واجبات شرعی، پیروی از امام^(ره)، تعلیم و تربیت نسل آینده، احترام به پدر و مادر، دعوت به کسب علم، دعوت به داشتن تعهد و تخصص برای مسئولان، امر به معروف و نهی از منکر، شرکت در نماز جمعه و راهپیمایی‌ها، دعوت به تبعیت از ولایت فقیه، داشتن موضع روشن در برابر حق و باطل، خود کفا شدن در اقتصاد، قدردانی از خون شهدا، رعایت حجاب اسلامی، اخلاص در عمل، سنجش خود و محاسبه خود. لذا به رغم تفاوت‌های سنی، قومی و جغرافیایی رزمندگان جنگ، مفهوم استنباط شده در تکرار برخی گویه‌ها مثل «ولایت فقیه و رهبری امام خمینی^(ره)»، «اشاره به واقعه کربلا»، «توصیه به حجاب»، «تاکید بر نماز جماعت و جمعه»، «نفی

زندگی مادی و دنیوی» و «استکبارستیزی و در راس آن آمریکا» وجود دارد که هر یک نشان از مبانی خاص خود در وصیت‌نامه‌ها هستند. در نهایت کار مهم پاسخ گویی به سؤالات در بخش پرسشنامه تحقیق شروع شد. در پاسخ به سؤال اول و دوم، بازتاب آشنایی و عمل به مضامین ارزشی در سبک زندگی، باید بیان کرد که هم در مناطق مختلف، هم در آشنایی با مضامین ارزشی و هم اثر تعاملی آن‌ها میانگین دو مؤلفه آشنایی با مضامین ارزشی و عمل به مضامین ارزشی در سبک زندگی تفاوت معناداری وجود داشت. همچنین در سؤالات دیگر، مضامین ارزشی در مصرف مادی، مصرف فرهنگی، اوقات فراغت، در مناطق ۳، ۱۵ تفاوت وجود داشت.

همچنین در این پژوهش در بخش کمی کار از رهیافت پیمایشی استفاده شد؛ چراکه این تحقیق در صدد آن است که به بررسی و ارزیابی نگرش ساکنین منطقه ۳ و ۱۵ تهران نسبت به وصیت‌نامه‌های شهدا پردازد و با استفاده از از نمونه‌گیری احتمالی خوشه‌ای، در مناطق ۳ و ۱۵ هریک تعداد ۳۸۰ نفر انتخاب شدند. در بررسی سؤالات پژوهش، به این موضوع مهم پرداخته شد که مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا کدامند؟ و تا چه اندازه با مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا آشنایی دارند؟ و عمل می‌کنند؟ همچنین به این پرداخته شد که آیا بین آشنایی و عمل به مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا و سبک زندگی خانواده شهدا در مناطق ۳ و ۱۵ تفاوت وجود دارد؟ و این مضامین ارزشی وصیت‌نامه شهدا با مؤلفه‌های سبک زندگی (مصرف مادی، مصرف فرهنگی، گذران اوقات فراغت) تفاوت وجود دارد؟ مشخص شد این وصیت‌نامه‌ها به خوبی بیانگر دهه‌ها و سال‌های مقارن ساخت خود هستند و به نحو احسن اوضاع و حال و روز مردمان آن زمان را بیان می‌کنند. مطالعات نشان دادند که رزمندگان جنگ تحمیلی همه اتفاقات و دنیای پیرامون خود را در بافت و زمینه «گفتمان شهدا» که دال مرکزی آن «امام‌خمينی (ره)» است و پیوند عمیقی با عناصر و اصطلاحات «نظم‌گفتمانی دینی» بطور عام و واقعه کربلا بطور خاص دارد، درک می‌کنند.

می‌توان نتیجه‌گیری نمود که ترویج فرهنگ ایثار و شهادت هم یک وظیفه دینی و هم یک ضرورت ملی است. در این راستا آنچه حائز اهمیت و تأکید است استفاده از روش‌های مناسب و کارآمد است. بنابراین لازم است شیوه‌های ترویج فرهنگ ایثار و شهادت متناسب با شرایط روز و امکانات موجود و با رعایت اصل جذابیت به ویژه برای جوانان و نوجوانان، بازنگری و اصلاح شود. یافته‌های تحقیق حاضر که همگی دال بر اهمیت راهکارهای فرهنگی، آموزشی و اجتماعی جهت الگودهی و الگوگیری از مضامین ارزشی شهدا در بین خانواده‌ها است به تفصیل در این

نوشتار بررسی شد. از راهکارهای دیگر الگودهی و الگوگیری از مضامین ارزشی شهدا در بین خانواده‌ها تبیین آثار سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی این مضامین است. یکی از مهمترین ابعاد مضامین ارزشی شهدا در برهه دفاع مقدس که می‌تواند ادامه یابد، این بوده است که برای اولین بار در طول تاریخ چند هزار ساله ایران، در دفاع مقدس بدون دادن هیچ امتیازی، ملت و دولت ایران در پایان به همه جهان ثابت کردند که متجاوز، رژیم بعثی عراق بوده و این امر در دنیا نیز به رسمیت شناخته شد. متأسفانه این بعد از مضامین ارزشی دفاع مقدس چندان مورد توجه قرار نمی‌گیرد و نظام آموزش و پرورش و دانشگاه‌ها به ویژه معلمان و اساتید از اولین کسانی هستند که می‌توانند با مقایسه دوران دفاع مقدس با جنگ‌های قبلی تاریخ ایران که همواره ایران مجبور به تحمل زور و قبول خواسته‌های دشمنانش بوده است، مضامین ارزشی شهدا را از این نظر به خانواده‌ها معرفی نمایند.

بعد دیگری نیز می‌توان برای مضامین ارزشی شهدا در نظر گرفت، از جمله این که در این برهه تاریخی، همه مسئولان کشور علیرغم وجود اختلاف نظرها و سلیقه‌ها با وحدت و همدلی، به مسایل کشور و دفاع مقدس پرداختند و همه هم و غم خود را صرف ایجاد وحدت در بین اقشار مختلف جامعه نمودند و البته در این مورد نباید از نقش کلیدی امام‌خمينی^(ره) غافل بود. هر حادثه تاریخی بیش از هر اثری می‌تواند آثار فرهنگی مثبت یا منفی برای جامعه به دنبال داشته باشد. ابعاد ارزشی شهدای دفاع مقدس نیز تا حد زیادی معرفی و ارائه شده‌اند که می‌توان به فعالیت‌های بنیاد شهید و امور ایثارگران، صدا و سیما، بسیج، سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، حوزه‌های علمیه، روحانیون، ائمه جمعه و امامان جماعت مساجد، دانشگاه‌ها، آموزش و پرورش و شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی اشاره نمود. مضامین ارزشی شهدا تا آنجا در جامعه ما رسوخ نمود که همه ابعاد دیگر فرهنگی را تحت الشعاع خود قرار داد و در صورت ارائه درست و کامل به نسل جدید، می‌توان این آثار مثبت ارزشی را به نسل جدید نیز منتقل نمود. در این میان وظیفه متولیان فرهنگی بیش از سایرین، به نظر می‌رسد، چرا که می‌توانند با معرفی و ارائه این ارزش‌ها به جامعه، آن‌ها را تشویق به فراگیری این ارزش‌ها کنند. انقلاب اسلامی، قبل از هر چیز یک انقلاب ارزشی و دینی بوده است. دقت در افکار و ایده‌های رهبری انقلاب، آرمان‌ها و شعارهای انقلابیون، همه و همه نشانگر روح مذهبی انقلاب است. مسلماً آثار و پیامدهای انقلاب نیز دینی و مذهبی است و این امر به ویژه درباره مضامین ارزشی شهدا صادق است، چرا که اگر روح دین و مذهب در این قضیه

وجود نداشت ممکن نبود جوانان ایران با این شور و اشتیاق و به صورت داوطلبانه در جبهه‌ها حضور یابند و آن حماسه‌ها را بیافرینند. نظام آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و به‌ویژه معلمان و اساتید دانشگاه با درک این وضعیت می‌توانند در معرفی نقش دین و مذهب در ایجاد فرهنگ ارزشی شهدا به نوجوانان و جوانان نقش مهمی ایفا کنند و همچنین آثار مذهبی دفاع مقدس که به ایجاد جو و فضای معنوی در جامعه ایران شد، را به آن‌ها معرفی کنند. بنابراین در راستای یافته‌های این تحقیق و برای ارائه نقش‌های متولیان در الگودهی و الگوگیری از فرهنگ ارزشی شهدا در بین جامعه، پیشنهاد می‌گردد.

کتابنامه

- اداره کل جمع‌آوری، نگهداری و تنظیم اسناد ایثارگران (۱۳۸۶). مجموعه دستورالعمل‌های مرکز اسناد ایثارگران. تهران: بنیاد شهید.
- حسن دوست فرخانی، هادی و امید رضایی (۱۳۹۲). «بررسی الگوی آرمانی سبک زندگی از دیدگاه مکتب اسلام»، معرفت، ش ۱۸۶.
- خادمیان، طیبه (۱۳۸۷). سبک زندگی و مصرف فرهنگی: مطالعه‌ای در حوزه جامعه‌شناسی فرهنگی و دیباچه‌ای بر سبک زندگی فرهنگی ایرانیان، تهران: جهان کتاب.
- زیمل، جورج (۱۳۷۲). «کلان‌شهر و حیات ذهنی»، ترجمه یوسف ابادری، نامه علوم اجتماعی، جلد دوم، شماره ۳.
- فهیمی، سیدمهدی (۱۳۷۶). فرهنگ‌نامه جبهه، تهران: سوره.
- فیست، جیوگوری گوری جی فیست، (۱۳۹۱). نظریه‌های شخصیت، ترجمه یحیی سیدمحمدی، تهران: نشر روان.
- گرگی، ع (۱۳۸۵). «ایترنت و هویت»، فصلنامه مطالعات ملی، سال هفتم، شماره ۱.
- مهدوی کنی، محمدمسعود، (۱۳۸۷). دین و سبک زندگی، تهران: دانشگاه امام صادق (ع).
- ویر، ماکس (۱۳۷۴). اقتصاد و جامعه، ترجمه عباس منوچهری و دیگران، تهران: مولی.
- ویر، ماکس (۱۳۸۲). روش‌شناسی علوم اجتماعی، ترجمه حسن چاوشیان، تهران: مرکز.
- ولیزاده، محمدجواد، (۱۳۹۲). «ضرورت ارائه تعریف بومی اسلامی ایرانی از سبک زندگی»، مهندسی فرهنگی، بهار، شماره ۷۵.
- Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: a social critique of taste*, London: R.K.P.
- Bourdieu, Pierre (1984). *Distinction: a social critique of taste*, London: R.K.P.
- Brown, R. (1965), *Psychology & Social Structure*, New York: The free press California Press
- .Fern, E. F. (2001), *Advanced Focus Group Research*, London: Sage
- Glock, C. Y. & Bella, Robert N. (Eds.), (1976), *the Religious Consciousness*, University of
- Leslie, G. R. & Larson, R. F. & Gorman, B. L. (1994), *Introductory Sociology*, Oxford UN. Press
- Mckee, J, B. (1969), *Introduction to Sociology*, Holt Rinehart & Winston Inc
- Sobel, M. (1981). *Lifestyle and Social Structure: Concepts, Definitions, and*

- Stark, R. & Bainbridge, W. S. (1985), *The Future of Religion*, University of California Press.
- The Concise Oxford Dic. 1990
- Van Houten D.R. Thmpspn, J.D. (1970), *the Behavioral Sciences*, Addison-Wesley Pub
- Vanfossen, B. (1979), *the Structure of Social Inequality*, Little Brown & Co.